

ระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence – related Injury Surveillance - VIS)

ตามที่ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าวจำนวนมาก ศูนย์บริหารการพัฒนาสุขภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศบ.สท.) ร่วมกับหน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 สงขลา และกรมแพทย์ทหารบก ได้ดำเนินการพัฒนาระบบและจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence-related Injury Surveillance-VIS) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เอื้อต่อการนำไปใช้พัฒนาระบบบริการฉุกเฉิน กำหนดนโยบายและวางแผน จัดสรรทรัพยากร ควบคุมป้องกันการบาดเจ็บในพื้นที่ และช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้สูญเสียและครอบครัว โดยกลุ่มประชากรที่เฝ้าระวัง คือ ผู้ที่ได้รับการบาดเจ็บทุกรายจากการบาดเจ็บจากสาเหตุภายนอกแบบตั้งใจ (Intentional injury) ที่มารับการรักษาพยาบาลรวมถึงการชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย รวม 9 แห่ง โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม 3 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน 35 แห่ง ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ เทพา สะบ้าย้อย และนาทวี รวมทั้งสิ้น 47 แห่ง โดยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลการบาดเจ็บจากความรุนแรงฯ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการบาดเจ็บจากความรุนแรงฯ ครบ 1 ปีแล้ว (มกราคม – ธันวาคม 2550) สำหรับข้อมูลดังกล่าวได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์เฉพาะเหตุการณ์ที่มีสาเหตุจากความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น โดยเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ และแจ้งเตือนประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ

สรุปการดำเนินงานในรอบปี 2550

1. ประชุมผู้บริหารด้านสาธารณสุข ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence – related Injury Surveillance -VIS) จำนวน 55 คน และอบรมเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำข้อมูล VIS (พยาบาลเจ้าหน้าที่เวชสถิติ) จาก 47 โรงพยาบาลใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี 13 แห่ง จังหวัดยะลา 7 แห่ง จังหวัดนราธิวาส 13 แห่ง จังหวัดสงขลา 8 แห่ง และจังหวัดสตูล 6 แห่ง) จำนวน 130 คน วันที่ 26 – 28 ธันวาคม 2549 ณ ห้องประชุมอาคารเรียนรวม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. ดำเนินการจัดทำข้อมูล VIS ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 ซึ่งดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูล แล้วทำการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมการเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence – related Injury Surveillance – VIS) ใน 47 โรงพยาบาล สรุปเป็นรายงานสถานการณ์รายเดือน 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน และรายปี

3. ประชุมคณะทำงานการวิเคราะห์ข้อมูล และ Focal Point VIS ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ จำนวน 15 คน เพื่อฝึกปฏิบัติในการจัดการข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนิเทศงาน VIS ไปพร้อมกัน จำนวน 12 ครั้ง (ครั้งที่ 1 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550 ครั้งที่ 2 วันที่ 13 มีนาคม 2550 ครั้งที่ 3 วันที่ 18 – 19 เมษายน 2550 ครั้งที่ 4 วันที่ 14 – 15 พฤษภาคม 2550 ครั้งที่ 5 วันที่ 13 – 14 มิถุนายน 2550 ครั้งที่ 6 วันที่ 12 – 13 กรกฎาคม 2550 ครั้งที่ 7 วันที่ 14 – 15 สิงหาคม 2550 ครั้งที่ 8 วันที่ 12 – 13 กันยายน 2550 ครั้งที่ 9 วันที่ 16 – 17 ตุลาคม 2550 ครั้งที่ 10 วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 ครั้งที่ 11 วันที่ 13 ธันวาคม 2550 และครั้งที่ 12 วันที่ 14 มกราคม 2551) ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารบริหาร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4. ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ VIS ทุกเดือน ให้กับหน่วยงานระดับประเทศ ระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับโรงพยาบาล นักวิชาการ สื่อมวลชน รวมทั้งคณะทำงานด้านการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ฯ ดังกล่าว

5. ประชุมระดมสมอง และร่างคู่มือนิเทศ และประเมิน VIS จำนวน 10 คน วันที่ 8 – 9 มีนาคม 2550 ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารบริหาร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

6. ประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมผู้นิเทศงาน VIS จำนวน 37 คน วันที่ 18 – 19 เมษายน 2550 ณ ห้องประชุมชั้น 2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

7. นิเทศติดตามระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการ จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง ประกอบด้วย

7.1 นิเทศนาร่องโรงพยาบาลหาดใหญ่ ในวันที่ 20 มีนาคม 2550 เพื่อทดลองใช้คู่มือการนิเทศงานระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

7.2 การนิเทศ (Mini) ผู้รับผิดชอบระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเจ้าหน้าที่ระบาควิทยาจังหวัดของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา จำนวน 4 ครั้ง โดยการตรวจสอบข้อมูลในฐานข้อมูลและใบ VIS ในการประชุมวิเคราะห์ข้อมูล VIS ณ หน่วยระบาควิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เดือนมีนาคม เมษายน พฤษภาคม และกรกฎาคม 2550

8. การนิเทศงาน VIS แก่ผู้นิเทศงานระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย พยาบาลห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่เวชสถิติ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลของโรงพยาบาลยะลา เบตง ปัตตานี นราธิวาสราชนครินทร์ สุโขทัย-ลก สตุล และผู้รับผิดชอบระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตุล ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ 21 - 24 สิงหาคม 2550 (จำนวน 2 ครั้ง)

9. อบรมฟื้นฟูเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน VIS ทั้งระดับโรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการเก็บข้อมูล โปรแกรมการบันทึกข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลง และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานใหม่เข้าใจการดำเนินงาน VIS โดยจัดอบรมเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 2 วัน รุ่นที่ 1 วันที่ 3 - 4 ธันวาคม 2550 เป็นเจ้าหน้าที่จากจังหวัดยะลา สงขลา และสตุล รุ่นที่ 2 วันที่ 25 - 26 ธันวาคม 2550 เป็นเจ้าหน้าที่จากจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส จัดประชุมที่โรงแรมบีพีสมิหลา บีช แอนด์รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

แนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป

1. ประชุมคณะทำงานการวิเคราะห์ข้อมูล และ Focal Point VIS ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับกระทรวงทุกเดือน เพื่อฝึกปฏิบัติในการจัดการข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนิเทศงาน VIS ไปพร้อมกัน
2. ดำเนินการจัดทำข้อมูล VIS โดยใช้โปรแกรมการเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence-related Injury Surveillance – VIS) ใน 47 โรงพยาบาล สรุปรายงานสถานการณ์รายเดือน 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน และรายปี อย่างต่อเนื่อง
3. นิเทศงาน โดยคณะนิเทศงาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นิเทศงานระดับกระทรวง และระดับเขต เดือนกุมภาพันธ์ และเมษายน 2551
4. ประเมินระบบ VIS โดยสำนักระบาดวิทยา เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2551
5. ประชุมคณะทำงานการเชื่อมโยงข้อมูล VIS เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เดือนกุมภาพันธ์ และกรกฎาคม 2551
6. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ VIS เดือนเมษายน 2551

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

1. เนื่องจากการดำเนินงานระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องใหม่ ในระยะแรกผู้ปฏิบัติยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่เพียงพอ ดังนั้นจึงได้มีการจัดประชุมเพื่อให้ความรู้ พร้อมทั้งทำความเข้าใจ และได้มีการติดตามการดำเนินงาน นิเทศงาน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ ซึ่งทำให้ในระยะหลังการจัดทำข้อมูลและจัดทำรายงานสถานการณ์ดีขึ้น แต่ยังคงต้องมีการพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. ในระยะแรกมีการปรับปรุงโปรแกรมป้องกันและจัดการข้อมูล VIS ค่อนข้างบ่อย เนื่องจากลักษณะของข้อมูลมีความซับซ้อน และเป็นโปรแกรมใหม่ จึงต้องพัฒนาแก้ไขเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้มีปัญหาบ้างสำหรับผู้ปฏิบัติ แต่ได้พยายามทำความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติและพัฒนาแก้ไขโปรแกรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากที่สุด

3. การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่ในระยะแรกยังไม่เต็มที่ จึงได้มีการทำความเข้าใจในตัวแปรต่างๆ ในข้อมูล VIS ในการประชุมประจำเดือนของผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดและเขต และผ่านการนิเทศงานระดับโรงพยาบาล จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆ ในด้านการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งตั้งคณะกรรมการ จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานในการให้บริการทางวิชาการ และขั้นตอนการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลขึ้นรองรับการนำข้อมูลไปใช้